2.1 Známe osobnosti a autizmus

Hoci prvé vedecké opisy autizmu pochádzajú až z polovice 20. storočia, v historických prameňoch sa objavili príbehy osobností, ktorých vývin a správanie vykazovali znaky, ktoré by dnes mohli byť interpretované ako prejavy poruchy autistického spektra. V nasledujúcom texte uvádzam niekoľko príkladov známych osobností, ktorých správanie a prejavy naznačovali charakteristiky podobné autizmu, alebo ktoré žijú s diagnózou poruchy autistického spektra.

Sir Isaac Newton

Svojou teóriou gravitácie položil základy modernej fyziky a významne prispel k rozmachu vedeckej revolúcie v 17. storočí. Popri výnimočnej intelektuálnej kapacite však vykazoval aj črty, ktoré by dnes mohli súvisieť s autizmom.

Newton býval opisovaný ako tichý samotár, ktorý komunikoval len zriedka a mal ťažkosti s vedením bežných rozhovorov. Pri intenzívnom sústredení na prácu často zanedbával základné potreby – dokonca si ani nespomenul, že by sa mal najesť. Jeho obmedzené sociálne kontakty a rezervované správanie pôsobili na okolie chladne. Bol mimoriadne precízny a dôsledný v dodržiavaní svojich pracovných harmonogramov a rutín, čo mohlo prispieť k jeho tendencii k izolácii.

Albert Einstein

Bol to geniálny fyzik, známy predovšetkým svojimi všeobecnými a špeciálnymi teóriami relativity, ktorými zásadne ovplyvnil naše chápanie gravitácie, času, priestoru a energie. Vďaka týmto objavom sa stal jednou z najikonickejších vedeckých osobností a nepochybne jedným z najvplyvnejších fyzikov 20. storočia.

Avšak niektoré aspekty Einsteinovho správania by dnes mohli byť interpretované ako znaky poruchy autistického spektra. Podľa niektorých zdrojov nerozprával až do štyroch rokov a až do siedmich rokov obsedantne opakoval vety. Napriek mimoriadnej inteligencii mal v škole ťažkosti s učením a často zápasil so sociálnymi interakciami. Bol rezervovaný, výrazne citlivý na dotyk a podľa niektorých biografických opisov, jeho problémy s fyzickým kontaktom akéhokoľvek druhu pretrvávali až do dospelosti. Jeho nekomfort pri fyzickom kontakte sa údajne prejavoval aj vo vzťahu k vlastným deťom.

Temple Grandin

Temple Grandin je uznávaná americká akademička, vedkyňa, vynálezkyňa a významná obhajkyňa práv ľudí s autizmom. Ako odborníčka na vedu o zvieratách pôsobí na Coloradskej štátnej univerzite, kde si vybudovala úspešnú kariéru v oblasti navrhovania zariadení pre hospodárske zvieratá. Jej životný príbeh je mimoriadne inšpiratívny.

Na rozdiel od historických osobností, u ktorých sa o autizme len špekuluje, u Temple Grandin bola porucha autistického spektra oficiálne diagnostikovaná. V roku 1986 vydala autobiografiu s názvom *Emergence: Labeled Autistic*, v ktorej otvorene opisuje svoju životnú cestu.

Prvé prejavy autizmu sa u nej začali objavovať už v dojčenskom veku – v náručí matky stuhla, reagovala odmietavo na dotyk a vyhýbala sa fyzickému kontaktu. Jej zmyslové vnímanie bolo výrazne zosilnené; zvuky vnímala ako ohromujúco hlasné. Bola mutistická až do štyroch rokov. Jej matka si často kládla otázku, prečo jej dcéra nerozpráva, ale kričí – Grandin neskôr vysvetlila, že kričala preto, lebo vedela, čo chce povedať, no nedokázala to vyjadriť.

Zároveň však prejavovala výnimočnú schopnosť sústrediť sa, čo jej pomáhalo filtrovať rušivé podnety a nachádzať pokoj vo svete, ktorý často vnímala ako chaotický. Jednoduché aktivity, ako presýpanie piesku medzi prstami, ju dokázali zaujať na celé hodiny – každá čiastočka mala pre ňu význam. Cítila sa odlišná od ostatných ľudí, no našla hlboké porozumenie vo vzťahu k zvieratám. Ich správanie pozorovala a analyzovala s takou presnosťou, že sa dnes radí medzi najvýznamnejšie svetové odborníčky na psychológiu zvierat.

Vedkyňou sa stala aj vďaka neochvejnej podpore svojich rodičov, ktorí odmietli prijať pesimistické prognózy o jej vývine. Dnes patrí medzi najznámejšie osobnosti žijúce s diagnózou autizmu. Je jednou z prvých ľudí s touto diagnózou, ktorí zdokumentovali poznatky získané zo svojich osobných skúseností s autizmom.

Svojím dielom významne prispela k lepšiemu pochopeniu autizmu a otvorila cestu mnohým ďalším, ktorí s touto diagnózou žijú.